Tata 2022

Raport z badania polskich ojców

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Joanna Włodarczyk
Socjolożka, badaczka, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2009 r. pracuje w Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Od 2011 r. jest koordynatorką Działu Badawczego Fundacji. Członkini kolegium redakcyjnego czasopisma naukowego *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*. Zrealizowała wiele badań z obszaru przemocy wobec dzieci, dobrego rodzicielstwa, kontaktu dzieci i młodzieży ze szkodliwymi treściami w internecie. Autorka wielu publikacji badawczych. Współpracuje z Fundacją Share the Care, współprowadzi podcast *Wspólne dzieci = wspólne obowiązki*.

Autorka: Joanna Włodarczyk

Redakcja: Maciej Czerwiński
Projekt graficzny i skład: Norbert Grzelka

Copyrights © Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Cytowanie: Włodarczyk, J. (2022). *Tata 2022. Raport z badania polskich ojców*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

ISBN 978-83-65675-14-9
Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. (22) 616 02 68

fdds@fdds.pl
www.fdds.pl

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl
FUNDUSZ SPRAWIEDLIWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości

Spis treści

Streszczenie 5
Executive summary 6
Podziękowania 7
Wstęp 8
Cel badania 9
Metodologia 10
Kwestionariusz 10
Próba 10
Analiza 10
Cytaty 11
Ograniczenia badawcze 11
Wyniki 12
Sytuacja rodzinna 12
Rola ojca a rola matki 13
Czas z dzieckiem 20
Urlopy 22
Przygotowania 23
Trudności 25
Wnioski i rekomendacje 29
Bibliografia 31
Aneks 1. Kwestionariusz badania 32
Aneks 2. Tabele 40

[Dziecko] *to oczywiście jest duża zmiana w życiu, według mnie pozytywna. Oczywiście wiadomo, wiąże się z dużą odpowiedzialnością, dużymi wyzwaniami, dużym obciążeniem fizycznym, ale też dużą satysfakcją, bo później, nie wiem, tak jak wspominam z żoną, nie wiem, syn zaczął chodzić na przykład, zaczął sam jeść na przykład, nie wiem, trzymać butelkę na przykład. To też nie od razu takie rzeczy robi, więc to tak serce rośnie, że tak powiem. I wracamy co jakiś czas, jakieś zdjęcia oglądam czy jakieś filmiki, to fajne, że tak powiem, wracamy do tej przeszłości, ale tak jakby widzimy to, co było kiedyś, co jest teraz, że kawał tej pracy w naszych domach i dziecka* [...]. *Tak że wiadomo, duża satysfakcja, bym powiedział, duża zmiana w życiu oczywiście. Jesteśmy odpowiedzialni za kogoś i mówię, na dobre i na złe, trzeba to powiedzieć. Chciałem powiedzieć, że życie się zmieni na pewno, ale to według mnie zdecydowanie na lepsze, bo według mnie dzieci nas wzbogacają.*

Ojciec, duże miasto

Streszczenie

Ojcowie w Polsce:

- Mieszkają ze swoimi dziećmi i ich matkami (odpowiednio, 90,1% i 86,4%) i są aktywni zawodowo (89,2%).
- W większości uważają, że matka i ojciec w podobnym stopniu powinni rozmawiać z dzieckiem o jego problemach (85,0%) oraz podejmować ważne decyzje dotyczące dziecka (83,7%). Rzadziej są zdania, że rodzice wspólnie powinni dbać o zabezpieczenie materialne rodziny (63,1% ojców, tutaj aż 29,7% ojców uważa, że jest to głownie ich odpowiedzialność).
- Opowiadają się za równym podziałem zadań we wszystkich obszarach związanych z opieką nad dzieckiem, jednak przede wszystkim przy zabawie (81,6%) i pomocy w nauce (78,2%). Ponadto, co trzeci ojciec widzi głównie odpowiedzialność matki w kwestii przygotowania posiłków dla dziecka (28,2%) i pielęgnacji niemowlęcia (31,2%). Jedyny obszar zarezerwowany dla ojca to uprawianie sportów z dzieckiem (28,3%).
- Oceniają realny podział obowiązków w ich domach jako bliski temu, jaki ich zdaniem powinien być. Największe różnice między sytuacją optymalną a tą, jaką mają w swoim domu, występują w obszarze szkolnym – zarówno w kontaktach z nauczycielami, jak i pomocy w nauce, a także opieki nad chorym dzieckiem. W tych przypadkach, odpowiedzialność matki jest znacząco większa w realizacji tych zadań niż w deklaracjach ojców.
- Ci, którzy pracują, spędzają z dziećmi średnio 3,5 godz. w dniu roboczym i 5 godz. w dniu wolnym od pracy.
- Deklarują, że skorzystali z urlopu ojcowskiego (61,9%), a ci, którzy nie zdecydowali się na niego, uzasadniali to przede wszystkim brakiem takiej potrzeby w domu (31,1%) lub możliwości w związku z formą zatrudnienia lub obowiązkami w pracy (22,9%).
- Deklarują, że korzystali z urlopu rodzicielskiego (55,2%), co nie ma potwierdzenia w danych administracyjnych. Odnośnie do tego urlopu zdecydowanie najczęstszą przyczyną nieskorzystania (64,0%) była chęć matki do wzięcia całego urlopu rodzicielskiego.
- Przygotowują się do rodzicielstwa przez rozmowę z partnerką (82,20%) i z rodziną/przyjaciółmi (75,7%), szukanie informacji na ten temat w intrenecie (64,1%), ale też częściej niż w badaniu sprzed 8 lat deklarują, że biorą udział w szkole rodzenia (28,8%) lub warsztatach rodzicielskich (28%).
- Największą trudność w rodzicielstwie stanowi dla nich zmęczenie i brak czasu dla siebie (67,2%), ale również brak cierpliwości wobec dzieci (31,5%) oraz różnice zdań z matką dziecka (22,4%).
- W porównaniu z wynikami badania z 2014 r. częściej wskazują na to, że ojciec powinien być (z 1,8% w 2014 r. do 6,3% w 2022 r.), jak i faktycznie był (jest) główną osobą zajmującą się pielęgnacją niemowlęcia (z ok. 2,8% do ok. 6,6%).

Executive summary

Fathers in Poland:

- live with their children and their mothers (respectively 90.1% and 86.4%), they are also professionally active (89.2%);
- believe that the mother and father should talk to the child about his / her problems to a similar extent (85.0%) and make important decisions concerning the child (83.7%); less often that they should jointly care for the material security of the family (63.1% of fathers, 29.7% believe that it is mainly the father's responsibility);
- they are in favor of an equal distribution of tasks in all areas related to childcare, but above all in play (81.6%) and help with learning (78.2%); every third father sees the mother's responsibility when it comes to preparing meals for the child (28.2%) and taking care of the baby (31.2%); the only area reserved for the father is playing sports with the child (28.3%);
- they similarly assess the real division of responsibilities in their homes; the greatest equality between the optimal situation and the one they have at home is in the school area - both in contacts with teachers and in helping with learning, as well as in caring for a sick child; in these cases, the responsibility of the mother is significantly greater in the realization than in the attitudes of the fathers;
- those who work spend an average of 3.5 hours with children on a working day and 5 hours on a non-working day;
- declare that they have taken paternity leave (61.9%); those who did not decide to take paternity leave, justified it primarily with the lack of such need at home (31.1%) or the possibility related to the form of employment or duties at work (22,9%);
- declare that they took parental leave (55.2%), which is not confirmed in the administrative data; in the case of this leave, by far the most common reason (64.0%) of not taking advantage of this was the mother's willingness to take the entire parental leave;
- they prepare for parenthood by talking to a partner (82.20%) and family / friends (75.7%), looking for information on this subject on the Internet (64.1%), but they also take part in childbirth classes more and more often (28.8%) or parenting workshops (28%);
- the greatest difficulty in parenting is fatigue and lack of time for oneself (67.2%), but also lack of patience with children (31.5%), differences of opinion with the child's mother (22.4%);
- compared to the results of the survey from 2014, they more often indicate that the father should be (from 1.8% in 2014 to 6.3% in 2022), and actually was (is) the main person taking care of the baby (with approx. 2.8% to approx. 6.6%).

Podziękowania

Pragnę podziękować zespołowi badawczemu Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę za wsparcie i konsultacje podczas wszystkich etapów pracy nad badaniem i raportem: Katarzynie Drabarek, Katarzynie Makaruk i Berenice Dąbrowskiej-Siuchno.

Jestem wdzięczna również Magdzie Winiarskiej-Smoczyńskiej za uwagi do kwestionariusza oraz Maciejowi Chodorkowi za komentarze, które przyczyniły się do poprawy jakości raportu.

Dziękuję także wszystkim ojcom za ich udział w badaniu.

Wstęp

We wszystkich dotychczasowych badaniach Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, w których pojawia się pytanie o to, kto jest wsparciem dla dzieci i młodzieży w Polsce, wynik jest bardzo podobny: na pierwszym miejscu młodzi respondenci wskazują mamę, następnie kolegów lub przyjaciół, a dopiero na trzecim miejscu tatę (tab. 1). Ta tendencja jest stała mimo różnic metodologicznych w poszczególnych badaniach (Szredzińska i Włodarczyk, 2021; Włodarczyk i in., 2018; Włodarczyk, 2022a).

Jednocześnie badania pokazują, że nastolatkowie, których ojcowie przejawiali większe zaangażowanie i zainteresowanie w ich wczesnym dzieciństwie, rzadziej popadają w konflikty z prawem czy sięgają po używki (Sarkadi i in., 2008). Zaangażowanie ojców, a co za tym idzie stabilna, bezpieczna więź, głębsze rozumienie dziecka i jego potrzeb minimalizuje możliwość wystąpienia relacji o charakterze przemocowym (Forston i in., 2016; Li i in., 2011). Długoterminowo, dobra relacja z ojcem jest też dodatkowym czynnikiem chroniącym przed rozwojem zaburzeń psychicznych i podejmowaniem zachowań autodestrukcyjnych, w tym prób samobójczych (Kuramoto-Crawford i in., 2017).

Urlop ojcowski został wprowadzony w Polsce w 2010 r., a urlop rodzicielski i możliwość dzielenia go między rodziców – w roku 2013. O ile w ciągu ostatnich lat rośnie liczba ojców pobierających zasiłek macierzyński z tytułu urlopu ojcowskiego (z ponad 148 tys. w 2015 r. do ponad 185 tys. w 2020 r.; tab. 2), o tyle liczba ojców pobierających zasiłek z tytułu urlopu rodzicielskiego jest nadal niska i stanowi niezmiennie 1% wszystkich osób korzystających z tego świadczenia (czyli 99% osób pobierających zasiłek z tytułu urlopu rodzicielskiego to matki). Warto zauważyć, że sama nomenklatura nie pomaga w zachęcaniu ojców do korzystania z tych urlopów – zasiłek dla ojców z tytułu urlopu ojcowskiego lub rodzicielskiego nazywa się zasiłkiem macierzyńskim.

Jak te zmiany prawne wspólnie ze zmianami społecznego postrzegania roli ojca wpłynęły na postawy ojców i ich udział w opiece nad dziećmi?

Urlop ojcowski
Wprowadzony w 2010 r., przysługuje wyłącznie ojcu z tytułu urodzenia się dziecka, niezależnie od praw pracowniczych matki. W latach 2010–2011 trwał tydzień, obecnie trwa 2 tygodnie i może być wykorzystany do 2 r.ż. dziecka. Ojciec w czasie tego urlopu otrzymuje zasiłek macierzyński w wysokości 100% podstawy wymiaru.

Urlop rodzicielski
Wprowadzony w 2013 r., następuje bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, może być wykorzystany przez oboje rodziców, choć jest uzależniony od praw pracowniczych matki. Wynosi 32 tygodnie, do wykorzystania jednorazowo lub w częściach. Rodzice mogą korzystać z niego jednocześnie lub się podzielić. Urlop rodzicielski można wykorzystać do końca roku, w którym dziecko kończy 6 lat. Przez pierwsze 6 tygodni przysługuje 100%, a następnie 60% podstawy wymiaru. W 2022 r. mają zostać wprowadzone zmiany w urlopie rodzicielskim – m.in. dodatkowe 9 tygodni urlopu tylko dla ojca oraz uniezależnienie prawa do urlopu rodzicielskiego od pozostawania matki dziecka w zatrudnieniu.

(Na podstawie: Włodarczyk, 2022b).

Niniejszy raport odpowiada na to pytanie, prezentując wyniki badania ojców przeprowadzonego w maju 2022 r.

Tabela 1. • Osoby, do których młodzież może się zwrócić w trudnej sytuacji (wielokrotny wybór)

	Audio-CASI, 2018 r.	CAWI, 2020 r. (pandemia)	CAWI, 2022 r.
	N = 1025, wiek: 11–17 lat	*N = 500, wiek: 13–17 lat*	*N = 814, wiek: 12–17 lat*
Matka (też macocha, partnerka ojca)	66%	67%	63%
Kolega/koleżanka, przyjaciel/przyjaciółka	57%	43%	51%
Ojciec (też ojczym, partner matki)	39%	40%	42%
Brat, siostra lub inne dziecko z rodziny	30%	30%	25%
Inna osoba dorosła z rodziny	26%	16%	21%
Mój chłopak / moja dziewczyna	–	–	17%
Nauczyciel(ka)	12%	6%	13%
Psycholog(-żka) lub pedagog(-żka)	8%	5%	14%

Źródło: oprac. własne na podstawie: Szredzińska i Włodarczyk, 2021; Włodarczyk, 2022a; Włodarczyk i in., 2018.

Tabela 2. • Liczba ojców pobierających zasiłki związane z urodzeniem dziecka w latach 2015–2021

	2015	2017	2019	2020	2021
za okres urlopu ojcowskiego	148 429	174 249	199 81	188 433	185 233
za okres urlopu rodzicielskiego	4 674	4 226	4 184	3 861	3 658

Źródło: Portal Statystyczny ZUS (psz.zus.pl).

Cel badania

- Poznanie postaw ojców w Polsce dotyczących podziału zadań związanych z wychowaniem dziecka między matkę i ojca.
- Uzyskanie wiedzy na temat podziału w Polsce między rodzicami obowiązków dotyczących opieki nad dzieckiem.
- Poznanie skali korzystania z ojców z urlopów opiekuńczych – ojcowskich i rodzicielskich – oraz powodów, z których z nich nie korzystają.
- Uzyskanie aktualnej wiedzy na temat trudności rodzicielskich, na jakie trafiają ojcowie w Polsce.
- Określenie czasu, jaki spędzają ojcowie z dziećmi w Polsce.

Metodologia

Badanie ilościowe przeprowadzono w kwietniu 2022 r. na ogólnopolskiej próbie losowo-kwotowej, która została dobrana na podstawie reprezentacji populacji dla płci, wieku, wielkości miejscowości zamieszkania i regionu. Projekt badawczy został wykonany przez firmę DANAE na panelu badawczym i obejmował realizację badania doświadczeń ojców metodą wspomaganego komputerowo wywiadu, z wykorzystaniem kwestionariuszy przygotowanych w wersji elektronicznej (CAWI).

Kwestionariusz

Kwestionariusz przygotowano na podstawie pytań z poprzedniej edycji badania oraz przeglądu polskiego i zagranicznego piśmiennictwa. Ankieta zawierała 27 pytań (Aneks 1). Pytania dotyczyły postaw i zaangażowania w opiekę nad dziećmi. W celu weryfikacji narzędzia badawczego przeprowadzono pilotaż badania.

Próba

W badaniu uczestniczyli ojcowie dzieci do 18 r.ż. Ostatecznie przeprowadzono *N* = 1234 wywiady, uwzględniając kwoty na wiek dziecka/dzieci oraz wielkość miejscowości zamieszkania i region. Uczestnicy wypełniali ankietę w panelu badawczym. Zebrane w badaniu dane zważono w celu uzyskania jak największej zgodności dopasowania profilu respondentów do struktury próby (tab. 3).

Dla wielkości próby określonej w badaniu wyznaczono maksymalną wartość błędu, kształtującą się na poziomie 3,1%. Błąd maksymalny stanowi dopuszczalną różnicę między oceną postaw i zaangażowania ojców w opiekę nad dziećmi a prawdziwą wielkością tego parametru w populacji.

Analiza

Analizę danych ilościowych przeprowadzono przy użyciu programu SPSS Statistics 25. Stosując testy niezależności (chi-kwadrat), zbadano zależności

Tabela 3. • Charakterystyka próby (po ważeniu)

	N	%
wiek		
18–20	92	7,5
21–30	320	25,9
31–40	438	35,5
41–50	279	22,6
51–60	92	7,5
>60	13	1,1
województwo		
dolnośląskie	92	7,5
kujawsko-pomorskie	79	6,4
lubelskie	78	6,3
lubuskie	31	2,5
łódzkie	69	5,6
małopolskie	108	8,7
mazowieckie	191	15,5
opolskie	24	1,9
podkarpackie	71	5,8
podlaskie	21	1,7
pomorskie	70	5,7
śląskie	145	11,8
świętokrzyskie	37	3,0
warmińsko-mazurskie	45	3,6
wielkopolskie	133	10,7
zachodniopomorskie	41	3,3
miejsce zamieszkania		
wieś	532	43,1
mała miejscowość	286	23,2
miasto 50–200 tys. mieszkańców	194	15,7
miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	222	18,0
Liczba dzieci do 18 r.ż.		
1	693	56,1
2	435	35,2
3	86	7,0
4	17	1,4
5	3	0,2
6	1	0,1

między zmienną kategorialną wiek ojca. Natomiast aby określić, które kategorie zmiennych istotnie się od siebie różnią, zastosowano testy proporcji kolumnowych z wykorzystaniem korekty metodą Bonferroniego. W tabelach każda litera w indeksie dolnym oznacza podzbiór danej kategorii, których proporcje kolumny nie różnią się znacząco od siebie na poziomie 0,05.

Cytaty

W maju 2022 r. zrealizowano badanie jakościowe w rodzicami dotyczące wychowania dzieci. Przeprowadzono je metodą zogniskowanych wywiadów grupowych online. Za pisemną zgodą respondentów przebieg badań udokumentowano poprzez rejestrację audio. Na podstawie nagrań sporządzono transkrypcje. Średni czas wywiadu z rodzicami wynosił ok. 2 godz.

Zrealizowano łącznie cztery zogniskowane wywiady grupowe w grupach pięcioosobowych – dwa wywiady z matkami i dwa z ojcami (w niniejszym badaniu wykorzystano cytaty pochodzące wyłącznie z wywiadów z ojcami). Jeden wywiad odbył się z mieszkańcami małych miejscowości (poniżej 50 tys. mieszkańców) i jeden – z mieszkańcami dużych miast (powyżej 500 tys. mieszkańców). Łącznie w badaniu wzięło udział 10 ojców, którzy mieli co najmniej jedno dziecko w wieku do 12 lat.

Użycie cytatów w raporcie ma charakter ilustracyjny, służący lepszemu pokazaniu perspektywy ojców.

Ograniczenia badawcze

Przyjęta metodologia i procedura badawcza niosą za sobą pewne ograniczenia. Badanie zostało wykonane metodą CAWI na panelu badawczym. Było to badanie deklaratywne, zatem bez możliwości zweryfikowania prawdziwości odpowiedzi. Respondenci mogli celowo udzielać nieprawdziwych odpowiedzi w teście lub pomijać niektóre pytania, aby pokazać się w lepszym świetle. Z wyliczonych w raporcie korelacji nie można wyciągnąć związków przyczynowo-skutkowych.

Wyniki

Sytuacja rodzinna

Zdecydowana większość ojców (86,4%) mieszka z matką swoich dzieci, dodatkowo 68,4% jest z nią w związku małżeńskim. Nie mieszka z matką swoich dzieci 11,3% ojców, choć niektórzy z nich są z nią w związku. Spośród ojców 1,3% to samotni rodzice, a 1,1% wskazało na jeszcze inną sytuację (tab. 4). Również zdecydowana większość ojców – 90,1%– mieszka ze swoim dzieckiem/dziećmi. Tylko z niektórymi dziećmi mieszka 4,5% ojców, 3,5% – nie mieszka z żadnym swoim dzieckiem, a 1,6% – wskazuje na jeszcze inną sytuację (tab. 5). Istotnie częściej aktywni zawodowo są ojcowie w wieku 31–40 lat niż ojcowie w wieku 18–20 lat (Aneks 2: tab. A1).

Większość ojców (89,2%) pracuje. Jedynie 5,9% nie jest aktywne zawodowo, a 2,4% przebywa na urlopie opiekuńczym (tab. 6). Ponad połowa ojców aktywnych zawodowo (60,0%) pracuje 35–40 godz. w tygodniu, jedna czwarta (25,4%) – mniej niż 35 godz., a 14,5% – więcej niż 40 godz. tygodniowo (wyk. 1).

Tabela 4. • Status związku z matką dziecka/dzieci (%, *N* = 1234)

Status związku z matką dziecka/dzieci	%
Jesteśmy małżeństwem i mieszkamy razem	68,4
Nie jesteśmy małżeństwem, ale mieszkamy razem	18,0
Nie jesteśmy małżeństwem (ale jesteśmy parą) i nie mieszkamy razem	4,9
Nie jesteśmy parą	2,3
Jesteśmy małżeństwem, ale nie mieszkamy razem	2,1
Jesteśmy rozwiedzeni / w separacji	2,0
Nie dotyczy – jestem samotnym rodzicem	1,3
Inna sytuacja	1,1

Tabela 5. • Mieszkanie z dzieckiem/dziećmi (%, *N* = 1234)

Czy mieszka Pan ze swoim dzieckiem / swoimi dziećmi?	%
Tak	90,1
Mieszkam z niektórymi ze swoich dzieci	4,5
Nie	3,8
Inna sytuacja	1,6

Tabela 6. • Aktywność zawodowa (%, *N* = 1234)

Czy jest Pan aktywny zawodowo?	%
Tak	89,2
Nie	5,9
Jestem obecnie na urlopie rodzicielskim/wychowawczym	2,4
Trudno powiedzieć	2,5

Wykres 1.

Liczba godzin w tygodniu poświęcana na aktywność zawodową (%, *N* = 1100, na wykresie nie pokazano odpowiedzi *trudno powiedzieć*)

Rola ojca a rola matki

Według zdecydowanej większości badanych polskich ojców matka i ojciec w podobnym stopniu powinni rozmawiać z dzieckiem o jego problemach (85,0%) oraz podejmować ważne decyzje dotyczące dziecka (83,7%). W kwestii zabezpieczania materialnego rodziny równą odpowiedzialność między rodzicami widzi 63,1% ojców, a 29,7% uważa, że jest to odpowiedzialność głównie mężczyzny (wyk. 2). W odpowiedziach na to pytanie występują różnice istotne statycznie ze względu na wiek badanych: 21–30-latkowie częściej niż 31–40-latkowie wskazują matkę jako osobę odpowiedzialną za ten obszar oraz rzadziej niż ojcowie w wieku 51+ uważają, że to wspólna odpowiedzialność rodziców (Aneks 2: tab. A2).

Wykres 2.

Postawy wobec podziału ról w rodzinie (%, *N* = 1234)

> *Większość ojców rzeczywiście pracuje, a mamy ogarniają rzeczywistość.*
>
> *Ojciec, mała miejscowość*

W obszarze opieki nad dzieckiem ojcowie opowiadają się za równym podziałem zadań przede wszystkim przy zabawie (81,6%) i pomocy w nauce (78,2%). W pozostałych przypadkach większość ojców nadal wskazywała na odpowiedzialność obojga rodziców, choć odsetki przy tych pytaniach są już coraz mniejsze, a większa część ojców wskazuje na odpowiedzialność matki lub ojca.

> *Myślę, że w dzisiejszych czasach bardzo przenikają się te role rodziców, i mamy, i taty. Wiadomo, że to mama więcej się zajmuje domem, tato tam ewentualnie coś tam pomaga w tych sprawach, ale jeżeli chodzi o wychowanie dzieci, te role się wymieniają.*
>
> *Ojciec, mała miejscowość*

Co szósty ojciec w Polsce wskazuje na większą odpowiedzialność matki w przypadku kontaktów z nauczycielami (16,9%) i opieki nad chorym dzieckiem (17,3%), zaś co trzeci podczas przygotowania posiłków dla dziecka (28,2%) i pielęgnacji niemowlęcia (31,2%). Jedyny obszar, w którym znacząca część ojców (28,3%) widzi głównie swoją odpowiedzialność, to uprawianie sportów z dzieckiem (wyk. 3).

Oprócz postaw ojców wobec podziału zadań w poszczególnych obszarach opieki nad dzieckiem badano również realny podział tych zadań w ich domach. Tendencje są bardzo podobne – większość wskazuje, że zarówno ojciec, jak i matka w podobnym stopniu zajmowali się dzieckiem w danym obszarze. Większe różnice są widoczne przy aktywnościach sportowych – tutaj częściej ojciec – oraz podczas choroby, w kontaktach z nauczycielami, pielęgnacji niemowlęcia, czy przygotowywaniu posiłków – tutaj częściej matka (wyk. 4). Po porównaniu odpowiedzi *matka i ojciec w takim samym stopniu* widać, że największe różnice między sytuacją optymalną a tą, jaką mają ojcowie w swoich domach, występują w obszarze szkolnym – zarówno w kontaktach z nauczycielami (15,3 pkt procentowych [pp]) i pomocy w nauce (13,0 pp), opieki nad chorym dzieckiem (10,8 pp) i uprawianiu sportów (9,4 pp). We wszystkich tych przypadkach, oprócz uprawiania sportów, odpowiedzialność matki jest znacząco większa w realizacji niż w postawach ojców – większy odsetek ojców wskazuje matkę jako osobę głownie zajmującą się poszczególnymi obszarami związanymi z dzieckiem w ich rodzinie niż w pytaniach o to, kto powinien być głównym opiekunem w danym aspekcie życia dziecka. Widać tutaj, że postawy wyprzedzają rzeczywistość. Najmniejsza różnica występuje w ocenie odpowiedzialności dotyczącej pielęgnacji niemowlęcia (3,6 pp; wyk. 5).

Najbardziej konserwatywną światopoglądowo grupą są ojcowie w wieku 18–20 lat. Istotnie częściej niż ojcowie w wieku 31–40 lat uważają oni, że to mama powinna zajmować się pielęgnacją niemowlęcia, a tata – uprawianiem sportów. Ponadto istotnie częściej niż ojcowie od 31 r.ż. wskazują mamę jako osobę odpowiedzialną za pomoc

dziecku w nauce i kontakty z nauczycielami lub opiekę nad chorym dzieckiem. Odnośnie do przygotowywania posiłków częściej za zadanie głównie matki uważają to ojcowie w wieku 21–30 lat niż w wieku 31–40 lat. O ile w kontekście postaw wobec poszczególnych obszarów opieki nad dzieckiem jedynie odnośnie do zabawy nie było różnic istotnych statystycznie ze względu na wiek ojca, o tyle w przypadku realizacji w swojej rodzinie jedynie w kwestii zabawy ta różnica występuje. Ojcowie w wieku 41–50 lat istotnie częściej wskazują matkę jako odpowiedzialną za zabawę z dzieckiem niż ojcowie w wieku 51+, ci ostatni istotnie częściej niż pozostałe grupy wiekowe odpowiadają, że to zadanie obojga rodziców (Aneks 2: tab. A3 i A4).

> *W takich czasach obecnie żyjemy, że to zaciera się, nie ma tak, że – nie wiem – ojciec to typowo męskie działania, a kobieta takie damskie, tylko jest uniwersalnie. I ojciec może odrabiać lekcje i robić zakupy, i tam, nie wiem, wstawiać pranie, suszarkę czy zmywarkę. Tak że tutaj jest już wszystko pokrewne. Czy ja odbieram dzieci, czy żona, czy ja robię zakupy, czy tam, wiadomo, pewnych rzeczy robi więcej żona, nieco więcej ja, ale tak uniwersalnie bym to powiedział, że nie ma takich jakichś tam, wiadomo, że ktoś tylko to robi, a ktoś w ogóle absolutnie tego nie dotyka.*
>
> *Ojciec, duże miasto*

> *Mama domem się zajmuje przede wszystkim, chyba więcej edukacją, tak jak w moim przypadku. [...] A jeśli chodzi o zabawę, o wymyślanie atrakcji, wycieczek, czy karcenie, to jest rola taty.*
>
> *Ojciec, mała miejscowość*

To, że opieka nad niemowlęciem to według dużego odsetka ojców nadal domena matki. Potwierdziły to ich odpowiedzi na pytanie o postawy wobec opieki nad dzieckiem na poszczególnych etapach jego życia (wyk. 6). Na kolejnych etapach rozwoju dziecka większość badanych wskazuje na ojca i matkę, przy czym te odsetki różnią się od 83,4% (szkoła podstawowa) i 82,5% (przedszkole) do 60,8% (do 1 r.ż.). Można powiedzieć, że według badanych matka ma większą odpowiedzialność za dziecko do ok. 3 r.ż., w okresie przedszkolnym i szkoły podstawowej ta odpowiedzialność jest wspólna u rodziców, a w okresie dojrzewania nieco większa u ojca. Najmłodsi ojcowie (w wieku 18–20 lat) istotnie częściej wskazują tatę jako osobę, która powinna zajmować się nastolatkiem, a najstarsi ojcowie (51+) – istotnie częściej wskazują oboje rodziców zarówno w przypadku dzieci chodzących do szkoły podstawowej, jak i nastolatków (Aneks 2: tab. A5).

Trzy czwarte spośród ojców uważa, że rodzice zarówno córek, jak i synów powinni w podobnym stopniu zajmować się dzieckiem. Co siódmy ojciec wskazuje jednak, że to ojciec jest ważniejszym opiekunem dla syna, i tyle samo – matka dla córki. Ten pogląd istotnie częściej prezentują ojcowie do 30 r.ż. (Aneks 2: tab. A6 i A7).

Wykres 3.

Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – postawy (%, *N* = 1234)

Wykres 4.

Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – realizacja (%, *N* = 1234)

Wykres 5.

Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – odpowiedź: *matka i ojciec w takim samym stopniu*. Porównanie między postawami a realizacją (%, *N* = 1234)

Wykres 6.

Postawy wobec opieki nad dzieckiem na poszczególnych etapach jego życia (%, *N* = 1234)

Co się zmieniło w ciągu ostatnich 8 lat?

Niniejsze badanie jest kolejną edycją badania przeprowadzonego w 2014 r. przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę (Włodarczyk, 2014). I choć występują różnice metodologiczne między obiema falami badania (tab. I), warto spojrzeć na odpowiedzi ojców osiem lat temu i dzisiaj.

Chociaż nadal co trzeci ojciec wskazuje, że to mężczyzna powinien być głównie odpowiedzialny za zabezpieczenie materialne rodziny, to już 5,8% z nich deklaruje, że powinna być to głownie odpowiedzialność matki (1,0% w 2014 r.). W pozostałych przypadkach w porównaniu z odpowiedziami z 2014 r. mniejsze odsetki ojców wskazują na równą odpowiedzialność rodziców za poszczególne obszary życia rodziny. Za to znacząco wzrosły odsetki respondentów wskazujących osobną odpowiedzialność matki i ojca w takich obszarach, jak podejmowanie decyzji w ważnych sprawach dziecka, czy rozmowa z dzieckiem o jego problemach (tab. II). W odpowiedziach dotyczących opieki nad dzieckiem ta tendencja jest również wyraźnie widoczna, choć jedynie na poziomie postaw (wyk. I). Przy deklaracjach dotyczących realizacji obowiązków, czyli tego, jak faktycznie podział wygląda w ich rodzinie, różnice są natomiast nieznaczne, a czasami nawet odwrotne – większy odsetek badanych wskazuje na równą odpowiedzialność zarówno matki, jak i ojca (wyk. II). Szczególnie ciekawa wydaje się zmiana w obszarze opieki nad dzieckiem do 1 r.ż. Większy odsetek ojców nie tylko wskazuje na to, że ojciec powinien być główną osobą zajmującą się pielęgnacją niemowlęcia (z 1,8% w 2014 r. do 6,3% w 2022 r.), jak i faktycznie był (jest) nią (odpowiednio, z ok. 2,8% do ok. 6,6%; Aneks 2: tab. A8 i A9). Dodatkowo w pytaniu dotyczącym postaw wobec podziału ról przy opiece nad dzieckiem na poszczególnych etapach jego życia odnośnie do dziecka do 1 r.ż. w 2022 r. 6,9% ojców wskazało ojca jako głównego opiekuna, podczas gdy w 2014 r. takiej odpowiedzi nie wskazał żaden z badanych (wyk. III).

Tabela I. • Metodologia badania w latach 2014 i 2022

2014	2022
CATI	CAWI
N = 502	*N* = 1234

Reprezentatywna próba ojców dzieci do 18 r.ż.

Tabela II. • Postawy ojców wobec podziału ról w rodzinie w latach 2014 i 2022

	Głównie matka dziecka		Głównie ojciec dziecka		Matka i ojciec dziecka w podobnym stopniu		Nie wiem / trudno powiedzieć	
Kto powinien:	**2014**	**2022**	**2014**	**2022**	**2014**	**2022**	**2014**	**2022**
być odpowiedzialny za zabezpieczenie materialne rodziny	1,0%	5,8%	30,1%	29,7%	68,9%	63,1%	0,0%	1,4%
podejmować decyzje w ważnych sprawach dotyczących dziecka/dzieci	2,2%	7,1%	2,6%	8,0%	95,2%	83,7%	0,0%	1,2%
rozmawiać z dzieckiem o jego problemach	4,0%	7,7%	1,8%	6,0%	93,6%	85,0%	1,0%	1,3%

Wykres I.
Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – postawy ojców w latach 2014 i 2022 (odpowiedzi: *matka i ojciec w podobnym stopniu*, %)

Wykres II.
Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – deklaracje ojców dotyczące realizacji w latach 2014 i 2022 (odpowiedzi: *matka i ojciec w podobnym stopniu*, %)

Wykres III.
Postawy ojców wobec podziału opieki nad dzieckiem do 1 r.ż. w latach 2014 i 2022 (%)

Czas z dzieckiem

Pracujący ojcowie spędzają z dziećmi średnio 3,5 godz. w dniu roboczym i 5 godz. w dniu wolnym od pracy. Jak widać na wykresie 7, aż 24,0% ojców deklaruje, że w dniu wolnym od prac zajmują się dzieckiem 8 godz. lub więcej. Najczęściej są to ojcowie, którzy pracują tygodniowo 35–40 godz. lub więcej (Aneks 2: tab. A10)

Niemal dwie trzecie wszystkich ojców (63,0%) uważa, że spędza z dzieckiem wystarczająco dużo czasu. Odmiennego zdania jest 24,4% badanych (wyk. 8).

> *Może to są momenty też, gdzie po prostu nie ma czasu. Przede wszystkim nie ma czasu, gdzie trzeba wybrać, [...] oprócz oczywiście pracy także studiuję i to są takie chwile, gdzie de facto dla trzylatka, no jak to, tatuś jest w domu i tatuś nie porozmawia, ani sobota, ani niedziela, nie ma takiej możliwości. Od rana aż do wieczora. Człowiek stara się jakoś tłumaczyć to, jakoś, że tak powiem, zobrazować sytuację, ale to są myślę takie też chwile, gdzie po prostu nie ma wyboru. Nie można np. porzucić jakiegoś zajęcia, które gdzieś tam na przestrzeni roku, dwóch, trzech na przykład, przyniesie jakąś większą stabilizację rodzinie. No, nie może porzucić tego teraz, żeby iść się, powiedzmy, pobawić. Po prostu to w ten sposób nie da rady. I myślę, że to są też ciężkie sytuacje, bo na pewno trzeba wtedy to tłumaczyć.*
>
> *Ojciec, duże miasto*

Wykres 7.

Liczba godzin opieki nad dzieckiem w dniu roboczym i w dniu wolnym od pracy wśród ojców aktywnych zawodowo (%, *N* = 1100)

Wykres 8.

Ocena ilości czasu spędzanego z dzieckiem (%, *N* = 1234)

Czy uważa Pan, że zajmuje się Pan dzieckiem/dziećmi wystarczająco dużo czasu?

> *Nie zawsze jestem w stanie* [być z dziećmi], *ale w ostatnim czasie też troszeczkę zmieniłem podejście i widzę, że wśród moich znajomych tak też próbują naśladować tą kwestię. Czas nie jest z gumy, dzieci szybko dorastają, bardzo szybko i trzeba po prostu korzystać, póki ten czas jeszcze jest.*
>
> *Ojciec, mała miejscowość*

W porównaniu z odpowiedziami z 2014 r. nie zaobserwowano dużej różnicy w odsetku ojców, którzy w 2022 r. ocenili ilość swojego czasu z dzieckiem jako wystarczającą. Mniejszy odsetek ojców ocenił ją natomiast jako niewystarczającą, a jednocześnie większemu odsetkowi ojców odpowiedź na to pytanie sprawiła trudność (tab. III).

Tabela III. • Odpowiedzi na pytanie: „Czy uważa Pan, że zajmuje się Pan dzieckiem/dziećmi wystarczająco dużo czasu?" w latach 2014 i 2022

	2014	2022
Zdecydowanie tak	17,3%	14,1%
Raczej tak	46,0%	48,9%
Raczej nie	25,1%	19,2%
Zdecydowanie nie	9,8%	5,2%
Trudno powiedzieć	1,8%	12,6%

Urlopy

Ponad połowa ojców (61,9%) dzieci urodzonych w roku 2010 lub później (*n* = 920) skorzystała z urlopu ojcowskiego. Istotnie rzadziej na urlop ojcowski poszli ojcowie 51+ (29,7%) niż respondenci z pozostałych grup wiekowych (Aneks 2: tab. A11).

Wśród powodów, z których nie zdecydowali się na urlop ojcowski (wyk. 9), najwięcej ojców wskazywało brak takiej potrzeby w domu (31,1%), brak możliwości wzięcia urlopu w związku z formą zatrudnienia lub obowiązkami w pracy (22,9%) i chęć pracy (17,4%).

Z kolei według deklaracji respondentów z urlopu rodzicielskiego skorzystało 55,2% ojców dzieci urodzonych w roku 2013 i później (*n* = 482). Co jest zaskakujące, ponieważ w przeciwieństwie do urlopów ojcowskich ten odsetek nie ma zupełnie potwierdzenia w danych administracyjnych. Według danych ZUS jedynie 1% osób biorących urlop rodzicielski stanowią ojcowie. Być może wysoki odsetek odpowiedzi twierdzących wynika z trudności w odróżnieniu urlopu ojcowskiego i rodzicielskiego (mimo wytłumaczenia w ankiecie).

Wykres 9.

Powody nieskorzystania z urlopu ojcowskiego (%, *n* = 350)

Wykres 10.

Powody nieskorzystania z urlopu rodzicielskiego (%, *n* = 190)

W kwestii tego urlopu zdecydowanie najczęstszą przyczyną nieskorzystania z niego (64,0%) była chęć matki do wzięcia całego urlopu rodzicielskiego. Kolejne odpowiedzi mają znacząco niższe odsetki i wskazują na chęć pracy ojca (11,2%), brak możliwości wzięcia urlopu w związku z formą zatrudniania lub obowiązkami w pracy (7,6%) i brak potrzeby w domu (5,3%; wyk. 10).

W porównaniu z rokiem 2022 w roku 2014 mniej, bo 47%, ojców dzieci urodzonych po 2010 r. deklarowało, że brało urlop ojcowski. Głównym powodem nieskorzystania z tego urlopu był brak możliwości w związku z pracą, a drugim – brak potrzeby w domu (Włodarczyk, 2014). Nie było wtedy możliwości dzielenia się urlopem rodzicielskim.

Przygotowania

Większość badanych ojców przygotowywało się do rodzicielstwa (wyk. 11), rozmawiając z partnerką (82,2%) lub rodziną/przyjaciółmi (75,7%), niewielu mniej szukało informacji na ten temat w internecie (64,1%). Wiedzy na temat rodzicielstwa w programach TV lub książkach/czasopismach szukał co drugi ojciec (odpowiednio, 48,9% i 48,6%). Co trzeci ojciec brał udział w zajęciach szkoły rodzenia (28,8%) i warsztatach rodzicielskich (28,6%). Odsetek ojców, którzy nie przygotowywali się w żaden ze wskazanych sposobów, wyniósł 8,3%.

Ojcowie, którzy nie brali udziału w szkole rodzenia, nie zdecydowali się na tę formę edukacji głównie z powodu braku takiej możliwości (32,3%) lub dlatego, że matka dziecka nie brała w niej udziału (24,8%). W dalszej kolejności pojawiają się takie uzasadnienia jak brak czasu (16,1%) oraz brak chęci własnej (13,3%) czy matki dziecka (4,3%; wyk. 12).

Internet jako źródło wiedzy na tematy rodzicielskie istotnie częściej wskazują ojcowie w wieku 21–40 lat niż 51+. Na zajęcia w szkole rodzenia rzadziej chodzili ojcowie w wieku 41 lat lub starsi niż w wieku 31–40 lat, natomiast na warsztaty rodzicielskie – 51+ niż w wieku 18–30 lat. Ponieważ pytanie dotyczyło przygotowania do rodzicielstwa przy pierwszym dziecku, starsi ojcowie mieli znacząco mniejsze możliwości dostępu do takich form wsparcia w przeszłości, natomiast ojcowie w wielu 21–40 lat wskazują częściej brak czasu jako przyczynę nieuczestniczenia w szkole rodzenia (Aneks 2: tab. A12 i A13).

Wykres 11.

Formy przygotowania do rodzicielstwa przy pierwszym dziecku (%, *N* = 1234)

Wykres 12.

Powody braku udziału w szkole rodzenia (%, *n* = 683)

Przez ostatnie 8 lat nie zmieniła się najczęstsza forma przygotowania się ojca do rodzicielstwa – rozmowa z rodziną/przyjaciółmi (w 2014 r. nie było wśród możliwych odpowiedzi *rozmowy z partnerką*, stąd nie ma tej opcji w tym porównaniu). Szukanie informacji w intrenecie wyparło natomiast programy telewizyjne i książki/czasopisma. Widać również wzrost odsetka ojców, którzy biorą udział w szkole rodzenia lub korzystają z warsztatów rodzicielskich.

Wykres IV.
Formy przygotowania do rodzicielstwa w latach 2014 i 2022

Trudności

Największą trudnością dla ojców w związku z opieką nad dzieckiem było zmęczenie i brak czasu dla siebie – doświadcza jej 67,2% badanych. Ponad dwa razy mniej ojców jako trudność wskazało brak cierpliwości wobec dzieci (31,5%). Co piąty ojciec za trudność uważał różnice zdań z matką dziecka (22,4%) oraz brak wiedzy (21%), a co szósty – brak pozytywnych wzorców (17,7%) oraz podważanie jego umiejętności rodzicielskich przez matkę dziecka (15,7%) lub przez inne osoby (16,8%). Braku wsparcia ze strony rodziny lub przyjaciół jako utrudnienie sprawowania opieki nad dzieckiem wskazało 8,9% ojców (wyk. 13).

Zmęczenie i brak czasu dla siebie istotnie częściej jako trudność wskazywali ojcowie w wieku 41 lat i więcej niż najmłodsi (18–20 lat). Podważanie przez inne osoby ich umiejętności rodzicielskich jako problem częściej wskazywali najstarsi (51+) ojcowie niż ci do 40 r.ż. (Aneks 2: tab. A14).

Życzyłbym tym [młodym] *rodzicom dużo wytrwałości. Przede wszystkim cierpliwości, że będą bardzo trudne dla nich dni, będą nieprzespane noce. To będzie też i bardzo negatywnie wpływać na relacje w ciągu dnia, bo człowiek, jak jest niewyspany, niedojedzony, to też jest bardziej podatny na takie różne rozdrażnienia, żeby na to uważali, bo to później mogą się przenosić bardzo negatywne relację czy na partnerkę, czy małżonkę. [...] Życie bardzo szybciutko zweryfikuje i myślę, że każdy sam musi sobie jakąś taką obrać drogę na podstawie prób i błędów.*

Ojciec, duże miasto

Wiadomo, że pojawienie się dziecka w życiu młodych ludzi to jest wielka radość, wielkie szczęście, ale też jest wielki stres. To chciałbym poruszyć ten aspekt. Bym powiedział: nie panikuj tylko człowieku, nie panikuj, do dziecka trzeba delikatnie. Mieć delikatności dużo. Trzeba mieć cierpliwość. Nie panikować, bo młodzi małżonkowie, jak obserwuję, znam troszkę, panikują, strasznie panikują. I z tego tylko jest stres i nieporozumienia i kłótnie między małżonkami. I zaczyna się to, czego nie doznali przed pojawieniem się dziecka.

Ojciec, duże miasto

Wykres 13.

Trudności doświadczane w związku z opieką nad dzieckiem (%, *N* = 1234)

Wśród trudności związanych z rodzicielstwem, niezmiennie przeważa zmęczenie i brak czasu dla siebie. Zmalał natomiast odsetek ojców, którzy borykają się z różnicą zdań z matką dzieci (z 34,9% do 22,4%), a wzrósł odsetek ojców wskazuje na trudności wynikające z braku pozytywnych wzorców z własnego dzieciństwa (z 11,8% do 17,7%).

Wykres V.
Trudności doświadczane przez ojców w związku z opieką nad dzieckiem w latach 2014 i 2022

Najmilsze wspomnienia z bycia rodzicem

Młody wpadnie, „tata wróciłeś, chodź się przytul”, misia zrobi, wyprzytula, wycałuje. To łapie za serce.

Ojciec, mała miejscowość

Ja myślę, że sam fakt, jak się urodził zaraz, to jak go zobaczyłem. To była taka najbardziej, tak nie utkwiło to w pamięci. Najmilej się do tego wraca.

Ojciec, mała miejscowość

Ja kiedyś, pamiętam, często wyjeżdżałem na konferencje naukowe i jak miałem wyjechać, powiedział: „Wies, będę tęsknił za tobą”. To pamiętam.

Ojciec, mała miejscowość

Jak przyjdzie teraz dziecko i powie, kocham cię tato, to jest rozwalające.

Ojciec, mała miejscowość

Wnioski i rekomendacje

- Dużej części wyników badania nie można porównać z danymi administracyjnymi, ponieważ nie ma danych o ojcach w Polsce – ich liczbie czy informacji dotyczących zamieszkania z dziećmi. Rekomendowane jest rozpoczęcie zbierania danych dotyczących ojców, a w przyszłości analizowanie trendów.
- Więcej ojców uważa, że rodzice powinni być wspólnie odpowiedzialni za poszczególne obszary związane z wychowaniem i opieką nad dzieckiem, niż jest tych, którym udaje się to wprowadzać w życie. Jednocześnie duża część ojców nie korzystała z urlopu ojcowskiego, bo ich zdaniem nie było takiej potrzeby w domu. Świadczy to o małej świadomości wagi kontaktu ojca z dzieckiem od samych narodzin. Stąd wynika potrzeba kampanii informacyjnych i przekazów uwrażliwiających na ważność roli ojca od samego urodzenia dziecka.
- Nadal duża część ojców uważa, że zabezpieczenie materialne rodziny leży głównie na ich barkach. Widać tutaj potrzebę włączenia narracji dotyczącej podziału odpowiedzialności za utrzymanie rodziny między kobietę i mężczyznę.
- Następuje zmiana w postrzeganiu opieki nad dzieckiem do 1 r.ż. – ojciec pojawia się jako główny opiekun dziecka również na tym etapie jego życia. Potrzeba więcej badań, żeby lepiej uchwycić znaczenie tej zmiany.
- Ojcowie coraz częściej korzystają ze szkół rodzenia i warsztatów, co jest pozytywnym trendem, który należy wzmacniać przez zwiększenie oferty wsparcia adresowanej także do ojców. Szczególnie ważne wydaje się zwrócenie uwagi na najmłodszych ojców, w wieku 18–20 lat, których odpowiedzi znacząco odstają od odpowiedzi ojców w starszym wieku i wskazują trudności w przejściu z roli nastolatka do roli ojca.
- W odpowiedziach ojców nie ma znaczenia wielkość miejscowości ich zamieszkania, ale ich wiek. Ojcowie w różnym wieku mają inne poglądy, ale też częściowo inne potrzeby i trudności. Warto różnicować ofertę i wsparcie ze względu na wiek ojców. Szczególnie wrażliwymi grupami wydają się najmłodsi (18–20 lat) oraz najstarsi (51+) ojcowie.
- Nie wszyscy ojcowie biorą urlop ojcowski, choć jest on w 100% płatny i trwa tylko 2 tygodnie. Ważna jest dalsza promocja tego urlopu (promowano go głównie po wprowadzeniu zmiany w roku 2010, teraz mniej). Potrzebne jest pokazywanie, dlaczego to ważne, żeby ojciec brał urlop ojcowski, również w komunikacji do matek i pracodawców, ponieważ respondenci deklarują, że nie biorą go z braku potrzeby w domu lub ze względu na zbyt wiele obowiązków w pracy.
- Z urlopu rodzicielskiego skorzystało według deklaracji respondentów 55,2% ojców dzieci urodzonych w roku 2013 i później, co jest zaskakujące, ponieważ – w przeciwieństwie do urlopów ojcowskich – ten odsetek nie ma potwierdzenia w danych administracyjnych. Według danych ZUS jedynie 1% osób biorących urlop rodzicielski to ojcowie. Być może wysoki odsetek odpowiedzi twierdzących wynika z trudności w odróżnieniu urlopu ojcowskiego i rodzicielskiego (mimo wytłumaczenia w ankiecie).

Potrzebne jest uproszczenia zapisów Kodeksu pracy odnośnie do urlopów. Ta obserwacja wskazuje również na potrzebę dodatkowych badań w tym obszarze oraz zwiększania świadomości/edukacji w kontekście różnych urlopów, które przysługują po narodzinach dziecka. Dodatkowo warto rozważyć ujednolicenie nazewnictwa urlopów opiekuńczych.

- Ojcowie, którzy zadeklarowali, że nie skorzystali z urlopu rodzicielskiego, uzasadniali to tym, że matka dziecka chciała wykorzystać cały dostępny rodzicom urlop. Widać tutaj szansę w planowanym w 2022 r. wprowadzeniu dodatkowych 9 tygodni urlopu rodzicielskiego, które będzie mógł wykorzystać tylko tata, bez możliwości przekazania mamie.
- Nie wszyscy ojcowie rozmawiają w parze o rodzicielstwie przed pojawieniem się dziecka. Potrzebne są działania zachęcające wszystkich przyszłych rodziców i osoby planujące rodzicielstwo do rozmowy na tematy związane z opieką oraz wychowaniem, tym bardziej, że co piąty ojciec wskazywał na trudności polegające na różnicy zdań w kwestiach wychowawczych między nim a matką dziecka.
- Potrzebne jest stworzenie oferty dla ojców, która pozwoli im zadbać o siebie i w konsekwencji być w lepszym kontakcie z dzieckiem. Tym bardziej, że z niniejszego badania wynika wzrost świadomości ojców co do wpływu doświadczeń z własnego dzieciństwa, a taka oferta jest dostępna nadal głównie dla matek.
- Wyniki niniejszego badania w porównaniu z tymi z 2014 r. wskazują za zmiany zachodzące w postrzeganiu roli ojca i zaangażowaniu ojców w opiekę nad dziećmi. Być może niektóre z zaobserwowanych zmian lub ich cechy charakterystyczne (dynamika) były związane z pandemią i dłuższym czasem spędzanym w domu. Potrzebne są jednak dodatkowe badania jakościowe, które oceniłyby wpływ pandemii na podział opieki nad dziećmi w Polsce.

Bibliografia

Forston, B. L., Klevens, J., Merrick, M. T., Gilbert, L. K., Alexander, S. P. (2016). *Preventing child abuse and neglect: A technical package for policy, norm, and programmatic activities*. National Centre for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention. https://doi.org/10.15620/CDC.38864

Kuramoto-Crawford, S. J., Ali, M. M., Wilcox, H. C. (2017). Parent-child connectedness and long-term risk for suicidal ideation in a nationally representative sample of US adolescents. *Crisis*, *38*, 309–318. https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000439

Li, F., Godinet, M. T., Arnsberger, P. (2011). Protective factors among families with children at risk of maltreatment: Follow up to early school years. *Children and Youth Services Review*, *33*, 139–148. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.08.026

Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, *97*(2), 153–158. https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2007.00572.x

Szredzińska, R., Włodarczyk, J. (2021). Doświadczenia krzywdzenia oraz dobrostan psychiczny polskich nastolatków w pierwszym okresie pandemii. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, *20*(2), 38–62.

Włodarczyk, J. (2014). Być tatą. Wyniki badania polskich ojców. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, *13*(3), 94–138.

Włodarczyk, J. (2022a). *Znajomość Telefonów Zaufania wśród młodzieży. Wyniki badania*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16639.69286

Włodarczyk, J. (2022b). *„Dla mnie dobro dziecka jest większe przy matce". Raport z badania na temat urlopu rodzicielskiego dla ojców*. Fundacja Share the Care. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16796.97920

Włodarczyk, J., Makaruk, K., Michalski, P., Sajkowska, M. (2018). *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci. Raport z badania*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

Aneks 1. Kwestionariusz badania

Ojcowie dzieci w wieku 0–18 lat

Szanowni Państwo,

Dziękujemy za zainteresowanie naszym badaniem i poświęcenie czasu na odpowiedź na poniższe pytania. Prosimy odpowiadać mając na myśli dzieci, nad którymi sprawują Państwo opiekę prawną.

Metryczka 1

M1. Ile ma Pan dzieci do 18 roku życia?

M2. W jakim wieku są Pana dzieci?
Każde dziecko: rok urodzenia i płeć

M3. Ile ma Pan lat?
Proszę zaznaczyć odpowiednią kategorię

a. Poniżej 18 -> ZAKOŃCZ
b. 18–20
c. 21–30
d. 31–40
e. 41–50
f. 51–60
g. Powyżej 60

M4. Miejsce zamieszkania:

a. Wieś
b. Mała miejscowość
c. Miasto 50–200 tys.
d. Miasto powyżej 200 tys.

M8. Czy jest Pan aktywny zawodowo?

a. Tak
b. Nie
c. Jestem obecnie na urlopie rodzicielskim/wychowawczym
d. *Trudno powiedzieć*

Q1. Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien być odpowiedzialny za zabezpieczenie materialne rodziny? *(jedna odpowiedź)*

a. Głównie matka dziecka
b. Głównie ojciec dziecka
c. Matka i ojciec dziecka wspólnie, w podobnym stopniu
d. *Trudno powiedzieć*

Q2. Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien podejmować decyzje w ważnych sprawach dotyczących dziecka? *(jedna odpowiedź)*

a. Głównie matka dziecka
b. Głównie ojciec dziecka
c. Matka i ojciec dziecka wspólnie, w podobnym stopniu
d. *Trudno powiedzieć*

Q3. Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien rozmawiać z dzieckiem o jego/jej problemach? *(jedna odpowiedź)*

a. Głównie matka dziecka
b. Głównie ojciec dziecka
c. Matka i ojciec dziecka wspólnie, w podobnym stopniu
d. *Trudno powiedzieć*

Q4. Kto z rodziców, według Pana, powinien zajmować się następującymi czynnościami związanymi z opieką nad dzieckiem: *(jedna odpowiedź na każde podpytanie)*

1. pielęgnacja niemowlęcia (np. kąpiel, przewijanie, usypianie)
2. zabawa z dzieckiem
3. uprawianie sportów
4. pomoc w nauce
5. kontakty z wychowawcami/nauczycielami
6. przygotowywanie posiłków dziecku
7. wizyta u lekarza, opieka nad chorym dzieckiem
    a. Głównie matka dziecka
    b. Głównie ojciec dziecka
    c. Matka i ojciec dziecka wspólnie, w podobnym stopniu
    d. *Trudno powiedzieć*

Q5. Kto z rodziców zajmował lub zajmuje się następującymi czynnościami związanymi z opieką nad Pana dzieckiem/dziećmi: *(jedna odpowiedź na każde podpytanie)*

1. pielęgnacja niemowlęcia (np. kąpiel, przewijanie, usypianie)
2. zabawa z dzieckiem
3. uprawianie sportów
4. pomoc w nauce
5. kontakty z wychowawcami/nauczycielami
6. przygotowywanie posiłków dziecku

7. wizyta u lekarza, opieka nad chorym dzieckiem
    a. Głównie matka dziecka/dzieci
    b. Głównie ja
    c. Ja i matka dziecka/dzieci w takim podobnym stopniu
    d. Nie dotyczy
    e. *Trudno powiedzieć*

Q6. Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien głównie zajmować się opieką i wychowaniem? *(jedna odpowiedź na każde podpytanie)*

a. córki
b. syna
    i. Głównie matka dziecka/dzieci
    ii. Głównie ojciec dziecka/dzieci
    iii. Ja i matka dziecka/dzieci w takim podobnym stopniu
    iv. Nie dotyczy
    v. *Trudno powiedzieć*

Q7. Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien zajmować się opieką i wychowaniem dziecka na poszczególnych etapach życia?

a. Od urodzenia do 1 roku życia
    i. Głównie matka dziecka
    ii. Głównie ojciec dziecka
    iii. Matka i ojciec dziecka w takim samym stopniu
    iv. *Trudno powiedzieć*
b. Po 1 roku życia do wieku przedszkolnego
    i. Głównie matka dziecka
    ii. Głównie ojciec dziecka
    iii. Matka i ojciec dziecka w takim samym stopniu
    iv. *Trudno powiedzieć*
c. W wieku przedszkolnym
    i. Głównie matka dziecka
    ii. Głównie ojciec dziecka
    iii. Matka i ojciec dziecka w takim samym stopniu
    iv. *Trudno powiedzieć*
d. W wieku wczesnoszkolnym (szkoła podstawowa)
    i. Głównie matka dziecka
    ii. Głównie ojciec dziecka
    iii. Matka i ojciec dziecka w takim samym stopniu
    iv. *Trudno powiedzieć*
e. W wieku nastoletnim
    i. Głównie matka dziecka
    ii. Głównie ojciec dziecka
    iii. Matka i ojciec dziecka w takim samym stopniu
    iv. *Trudno powiedzieć*

Q8. Czy przed urodzeniem lub tuż po urodzeniu się Pana pierwszego dziecka:

1. Uczestniczył Pan w zajęciach w szkole rodzenia?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
2. Czytał Pan książki lub czasopisma na temat rodzicielstwa?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
3. Uczestniczył Pan w warsztatach/zajęciach o tematyce związanej z rodzicielstwem?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
4. Oglądał Pan programy TV na temat rodzicielstwa?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
5. Rozmawiał Pan na temat rodzicielstwa z rodziną lub przyjaciółmi?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
6. Rozmawiał Pan na temat rodzicielstwa z partnerką/matką swojego dziecka?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*
7. Szukał Pan informacji na temat rodzicielstwa w internecie?
   a. Tak
   b. Nie
   c. *Nie pamiętam*

Filtr: Jeżeli „Nie" w Q8 1.

Q9. Dlaczego nie uczestniczył Pan w zajęciach w szkole rodzenia? *(jedna odpowiedź)*

a. Matka dziecka nie uczestniczyła
b. Matka dziecka nie chciała, abym uczestniczył
c. Ja nie chciałem uczestniczyć
d. Nie było takiej możliwości
e. Nie miałem czasu
f. *Trudno powiedzieć*

Q10. Czy w związku z opieką i wychowaniem dziecka doświadczył Pan następujących trudności *(wiele odpowiedzi)*

1. Zmęczenie, brak czasu dla siebie
2. Brak wiedzy na temat opieki i wychowania dziecka
3. Brak cierpliwości wobec dziecka/dzieci
4. Brak pozytywnych wzorców rodzicielstwa z własnego dzieciństwa
5. Podważanie przez matkę dziecka/dzieci Pana umiejętności w sprawowaniu opieki dzieckiem/dziećmi
6. Podważanie przez inne osoby Pana umiejętności w sprawowaniu opieki nad dzieckiem/dziećmi
7. Różnice zdań z matką dziecka/dzieci co do ustalenia podziału obowiązków
8. Brak wsparcia ze strony rodziny/przyjaciół
9. Inne, jakie? *(półotwarte)*

Filtr: Pytania Q11 i Q12 tylko dla ojców dzieci urodzonych od 2010 roku (co najmniej jedna odpowiedź M2 = 2010–2022).
Urlop ojcowski to urlop, który należy się tylko ojcu dziecka z okazji narodzin dziecka. Trwa 2 tygodnie i można go wykorzystać do 2 roku życia dziecka.

Q11. Czy po urodzeniu dziecka skorzystał Pan z urlopu ojcowskiego? *(jedna odpowiedź)*

a. Tak -> Q13 dla ojców dzieci urodzonych od 2013 (co najmniej jedna odpowiedź M2 = 2013–2022) lub Q16
b. Nie -> Q12

Filtr: Jeżeli „Nie" w Q11.

Q12. Dlaczego nie skorzystał Pan z urlopu ojcowskiego? Proszę podać główną przyczynę. *(jedna odpowiedź)*

a. Nie miałem takiej możliwości w związku z formą zatrudnienia lub obowiązkami w pracy
b. Nie chciałem zajmować się dzieckiem
c. Nie było to potrzebne w domu
d. Chciałem pracować
e. Pracodawca się nie zgodził / W pracy nie było to dobrze postrzegane
f. Nie wiedziałem o takiej możliwości
g. *Trudno powiedzieć*

Filtr: Pytania Q13 i Q14 tylko dla ojców dzieci urodzonych od 2013 roku (co najmniej jedna odpowiedź M2 = 2013–2022) i tylko jeśli Q11 = 1.
Urlop rodzicielski to świadczenie dla obojga rodziców. Następuje on bezpośrednio po urlopie macierzyńskim (który trwa 20 tygodni). Wynosi 32 tygodnie do wykorzystania jednorazowo lub w częściach. Rodzice mogą wykorzystać go jednocześnie lub się podzielić.

Q13. Czy skorzystał Pan z urlopu rodzicielskiego? *(jedna odpowiedź)*

a. Tak -> Q15
b. Nie -> Q14
c. *Nie było wtedy takich uprawnień dla ojców* -> Q15

Filtr: Jeżeli „Nie" w Q13.

Q14. Dlaczego nie skorzystał Pan z urlopu rodzicielskiego? Proszę podać główną przyczynę. *(jedna odpowiedź)*

a. Matka dziecka chciała wykorzystać całość urlopu
b. Nie miałem takiej możliwości w związku z formą zatrudnienia lub obowiązkami w pracy
c. Obawiałem się tego, że sobie nie poradzę
d. Nie chciałem zajmować się dzieckiem
e. Nie było to potrzebne w domu
f. Chciałem pracować
g. Pracodawca się nie zgodził/W pracy nie było to dobrze postrzegane
h. Nie wiedziałem o takiej możliwości
i. *Nie było wtedy takich uprawnień*
j. *Trudno powiedzieć*

Q15. Ile czasu przeciętnie zajmuje się Pan dzieckiem/dziećmi w dzień roboczy? *(jedna odpowiedź) (pytanie prekategoryzowane)*

a. 1 godz.
b. 2 godz.
c. 3 godz.
d. 4 godz.
e. 5 godz.
f. 6 godz.
g. 7 godz. (itd.)
h. *Trudno powiedzieć*

Filtr: Jeżeli „Tak" w M8.

Q16. Ile czasu średnio zajmuje się Pan dzieckiem/dziećmi w dniu wolnym od pracy? *(jedna odpowiedź) (pytanie prekategoryzowane)*

a. 1 godz.
b. 2 godz.
c. 3 godz.
d. 4 godz.
e. 5 godz.
f. 6 godz.
g. 7 godz. (itd.)
h. *Trudno powiedzieć*

Q17. Czy uważa Pan, że zajmuje się Pan dzieckiem/dziećmi wystarczająco dużo czasu? *(jedna odpowiedź)*

a. Zdecydowanie tak
b. Raczej tak
c. Raczej nie
d. Zdecydowanie nie
e. *Trudno powiedzieć*

Metryczka 2

M5. Wykształcenie:

a. Podstawowe/gimnazjalne
b. Zasadnicze zawodowe
c. Średnie/pomaturalne
d. Wyższe (licencjat/magisterskie)

M6. Status związku z matką dziecka/dzieci

a. Jesteśmy małżeństwem
b. Mieszkamy razem, ale nie jesteśmy małżeństwem
c. Jesteśmy rozwiedzeni / w separacji
d. Nie dotyczy – jestem samotnym rodzicem
e. Inny

M7. Czy mieszka Pan ze swoim dzieckiem/dziećmi?

a. Tak
b. Nie
c. Mieszkam z niektórymi ze swoich dzieci
d. Inna sytuacja

Filtr: jeżeli odpowiedź „Tak" w pytaniu M8.

M9. Ile dni przeciętnie w tygodniu zajmuje Panu aktywność zawodowa? (pytanie prekategoryzowane)

a. 1 dzień
b. 2 dni
c. 3 dni
d. 4 dni
e. 5 dni
f. 6 dni
g. 7 dni
h. *Trudno powiedzieć*

Filtr: jeżeli odpowiedź „Tak" w pytaniu M8.

M10. Ile czasu przeciętnie w dniu roboczym zajmuje Panu aktywność zawodowa? (pytanie prekategoryzowane)

a. 1 godz
b. 2 godz
c. 3 godz
d. 4 godz
e. 5 godz
f. 6 godz
g. 7 godz
h. 8 godz
i. Więcej niż 8 godz
j. *Trudno powiedzieć*

Aneks 2. Tabele

Tabela A1. • Aktywność zawodowa w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20 lat	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
aktywność zawodowa	tak	75,0%$_{a}$	90,1%$_{b}$	97,0%$_{c}$	91,9%$_{b}$	84,6%$_{a, b}$	91,5%
	nie	18,8%$_{a}$	4,5%$_{b, c}$	2,1%$_{c}$	7,0%$_{b, d}$	14,4%$_{a, d}$	6,0%
	urlop	6,3%$_{a, b}$	5,4%$_{b}$	0,9%$_{c}$	1,1%$_{a, c}$	1,0%$_{a, b, c}$	2,5%
ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A2. • Odpowiedzi na pytanie: „Kto z rodziców, Pana zdaniem, powinien być odpowiedzialny za zabezpieczenie materialne rodziny?" w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
odpowiedzialność zabezpieczenie materialne rodziny	mama	4,4%$_{a, b}$	9,8%$_{b}$	4,4%$_{a}$	5,8%$_{a, b}$	1,9%$_{a, b}$	5,9%
	tata	30,0%$_{a}$	31,0%$_{a}$	33,2%$_{a}$	26,7%$_{a}$	23,3%$_{a}$	30,1%
	razem	65,6%$_{a, b}$	59,2%$_{b}$	62,4%$_{a, b}$	67,5%$_{a, b}$	74,8%$_{a}$	64,0%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabele A3. • Odpowiedzi na pytanie: „Kto z rodziców, według Pana, powinien zajmować się następującymi czynnościami związanymi z opieką nad dzieckiem?" w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
pielęgnacja niemowlęcia	mama	44,9%$_{a}$	35,6%$_{a, b}$	26,9%$_{b}$	32,4%$_{a, b}$	27,0%$_{a, b}$	31,7%
	tata	5,6%$_{a}$	6,7%$_{a}$	7,4%$_{a}$	6,2%$_{a}$	3,0%$_{a}$	6,4%
	razem	49,4%$_{a}$	57,8%$_{a, b}$	65,7%$_{b}$	61,5%$_{a, b}$	70,0%$_{b}$	61,9%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
uprawianie sportów	mama	2,2%$_{a}$	3,9%$_{a}$	6,7%$_{a}$	3,7%$_{a}$	1,0%$_{a}$	4,5%
	tata	48,4%$_{a}$	36,5%$_{a, b}$	22,0%$_{c}$	28,9%$_{b, c}$	18,4%$_{c}$	29,0%
	razem	49,5%$_{a}$	59,6%$_{a, b}$	71,3%$_{c}$	67,4%$_{b, c}$	80,6%$_{c}$	66,5%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
pomoc w nauce	mama	19,8%$_{a}$	13,4%$_{a, b}$	9,4%$_{b}$	10,3%$_{a, b}$	5,1%$_{b}$	11,1%
	tata	4,4%$_{a}$	8,9%$_{a}$	9,2%$_{a}$	9,9%$_{a}$	4,1%$_{a}$	8,5%
	razem	75,8%$_{a, b}$	77,7%$_{b}$	81,4%$_{a, b}$	79,8%$_{a, b}$	90,8%$_{a}$	80,4%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
kontakty z wychowawcami/ nauczycielami	mama	28,6%$_{a}$	22,9%$_{a, b}$	14,5%$_{c}$	14,6%$_{b, c}$	8,9%$_{c}$	17,3%
	tata	8,8%$_{a}$	4,8%$_{a}$	6,5%$_{a}$	9,1%$_{a}$	4,0%$_{a}$	6,6%
	razem	62,6%$_{a}$	72,4%$_{a, b}$	79,0%$_{b, c}$	76,3%$_{a, b, c}$	87,1%$_{c}$	76,1%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
przygotowywanie posiłków	mama	37,6%$_{a, b}$	34,7%$_{b}$	25,1%$_{a}$	25,5%$_{a, b}$	25,7%$_{a, b}$	28,7%
	tata	7,5%$_{a}$	7,3%$_{a}$	5,3%$_{a}$	8,4%$_{a}$	6,9%$_{a}$	6,8%
	razem	54,8%$_{a, b}$	58,0%$_{b}$	69,6%$_{a}$	66,2%$_{a, b}$	67,3%$_{a, b}$	64,5%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
wizyta u lekarza, opieka nad chorym dzieckiem	mama	29,3%$_{a}$	15,4%$_{b}$	18,9%$_{a, b}$	15,8%$_{b}$	14,0%$_{a, b}$	17,7%
	tata	3,3%$_{a, b}$	8,3%$_{a, b}$	3,7%$_{b}$	11,4%$_{a}$	3,0%$_{a, b}$	6,5%
	razem	67,4%$_{a}$	76,3%$_{a}$	77,4%$_{a}$	72,9%$_{a}$	83,0%$_{a}$	75,8%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A4. • Odpowiedzi na pytanie: „Kto z rodziców zajmował lub zajmuje się następującymi czynnościami związanymi z opieką nad Pana dzieckiem/dziećmi?" w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
zabawa z dzieckiem	mama	9,9%$_{a, b}$	8,1%$_{a, b}$	7,6%$_{a, b}$	13,4%$_{b}$	3,1%$_{a}$	8,8%
	tata	17,6%$_{a}$	13,4%$_{a}$	13,2%$_{a}$	13,7%$_{a}$	6,2%$_{a}$	13,1%
	razem	72,5%$_{a}$	78,5%$_{a, b}$	79,2%$_{a, b}$	72,9%$_{a}$	90,7%$_{b}$	78,0%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabele A5. • Odpowiedzi na pytanie: „Kto z rodziców, według Pana, powinien zajmować się opieką i wychowaniem dziecka na poszczególnych etapach życia?" w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
wiek wczesnoszkolny (szkoła podstawowa)	mama	2,2%$_{a}$	5,8%$_{a}$	5,5%$_{a}$	9,5%$_{a}$	1,0%$_{a}$	5,9%
	tata	12,0%$_{a}$	10,6%$_{a}$	8,3%$_{a}$	8,1%$_{a}$	2,0%$_{a}$	8,6%
	razem	85,9%$_{a, b}$	83,7%$_{b}$	86,1%$_{b}$	82,4%$_{b}$	97,0%$_{a}$	85,5%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
wiek nastoletni	mama	2,2%$_{a}$	5,5%$_{a}$	4,4%$_{a}$	6,3%$_{a}$	3,0%$_{a}$	4,8%
	tata	29,0%$_{a}$	17,7%$_{a, b}$	7,9%$_{c}$	11,4%$_{b, c}$	4,0%$_{c}$	12,5%
	razem	68,8%$_{a}$	76,8%$_{a}$	87,6%$_{b}$	82,3%$_{a, b}$	93,1%$_{b}$	82,6%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A6. • Odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem w zależności od płci dziecka (*N* = 1234)

	Trudno powiedzieć/ Nie dotyczy	Głównie matka	Głównie ojciec	Matka i ojciec podobnym stopniu	Nie dotyczy	Trudno powiedzieć
córki	3,9%	14,3%	7,3%	74,4%	1,8%	2,1%
syna	3,5%	5,6%	14,1%	76,7%	1,7%	1,8%

Tabela A7. • Odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem w zależności od płci dziecka w podziale na wiek (*N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	ogółem
córka	mama	17,4%$_{a, b}$	21,6%$_{b}$	11,0%$_{a}$	15,3%$_{a, b}$	8,2%$_{a}$	14,9%
	tata	9,3%$_{a}$	8,9%$_{a}$	6,6%$_{a}$	8,6%$_{a}$	3,1%$_{a}$	7,5%
	razem	73,3%$_{a, b}$	69,5%$_{b}$	82,4%$_{a}$	76,1%$_{a, b}$	88,8%$_{a}$	77,5%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
syn	mama	3,4%$_{a}$	6,8%$_{a}$	5,7%$_{a}$	7,0%$_{a}$	3,0%$_{a}$	5,9%
	tata	22,5%$_{a}$	20,6%$_{a}$	9,4%$_{b}$	14,8%$_{a, b}$	11,1%$_{a, b}$	14,7%
	razem	74,2%$_{a, b}$	72,6%$_{b}$	84,9%$_{a}$	78,1%$_{a, b}$	85,9%$_{a, b}$	79,4%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A8. • Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – postawy ojców w latach 2014 i 2022

		Głównie matka dziecka	Głównie ojciec dziecka	Matka i ojciec dziecka w podobnym stopniu	Nie wiem/ trudno powiedzieć
pielęgnacja niemowlęcia	2014	25,9%	1,8%	71,9%	0,4%
	2022	31,2%	6,3%	60,8%	1,7%
zabawa z dzieckiem	2014	1,4%	2,0%	96,4%	0,2%
	2022	7,9%	8,6%	81,6%	1,9%
uprawianie sportów	2014	0,2%	20,9%	78,3%	0,6%
	2022	4,5%	28,3%	64,8%	2,4%
pomoc w nauce	2014	7,6%	2,0%	89,2%	1,2%
	2022	10,8%	8,3%	78,2%	2,6%
kontakty z wychowawcami/ nauczycielami	2014	14,7%	2,0%	83,1%	0,2%
	2022	16,9%	6,4%	74,9%	1,8%
przygotowywanie posiłków dziecku	2014	34,1%	2,0%	63,2%	0,8%
	2022	28,2%	6,7%	63,6%	1,5%
wizyta u lekarza, opieka nad chorym dzieckiem	2014	16,3%	1,0%	82,1%	0,6%
	2022	17,3%	6,4%	74,4%	1,9%

Tabela A9. • Podział zadań przy opiece nad dzieckiem – realizacja w latach 2014 i 2022

		Głównie matka dziecka	Głównie ojciec dziecka	Matka i ojciec dziecka w podobnym stopniu	Nie wiem/ trudno powiedzieć
pielęgnacja niemowlęcia	2014	39,0%	2,8%	52,6%	4,6%
	2022	32,4%	6,6%	57,2%	3,7%
zabawa z dzieckiem	2014	8,0%	4,8%	85,9%	1,0%
	2022	8,5%	12,7%	75,2%	3,6%
uprawianie sportów	2014	3,4%	30,7%	58,6%	6,2%
	2022	6,2%	33,0%	55,4%	5,4%
pomoc w nauce	2014	15,3%	5,4%	67,3%	11,0%
	2022	17,0%	11,2%	65,3%	6,5%
kontakty z wychowawcami/ nauczycielami	2014	26,5%	5,4%	57,8%	9,8%
	2022	24,9%	8,8%	63,5%	2,7%
przygotowywanie posiłków dziecku	2014	40,4%	3,8%	54,6%	0,4%
	2022	32,5%	8,7%	56,1%	2,7%
wizyta u lekarza, opieka nad chorym dzieckiem	2014	29,5%	2,4%	67,7%	0,0%
	2022	24,9%	8,8%	63,5%	2,7%

Tabela A10. • Liczba godzin zajmowania się dzieckiem w dniu wolnym od pracy w podziale na godzinowe zaangażowani w pracę w tygodniu (%, *N* = 1100)

		Liczba godzin jakie zajmuje praca w tygodniu			Ogółem
		0–34 h	35–40 h	41–56 h	
liczba godzin zajmowania się dzieckiem w dniu wolnym	0	1,6%$_{a}$	1,4%$_{a}$		1,3%
	1,00	2,4%$_{a}$	1,6%$_{a}$	2,9%$_{a}$	2,0%
	2,00	9,7%$_{a}$	6,6%$_{a}$	8,0%$_{a}$	7,6%
	3,00	16,5%$_{a}$	10,2%$_{b}$	13,8%$_{a, b}$	12,4%
	4,00	22,6%$_{a}$	14,3%$_{b}$	10,1%$_{b}$	15,9%
	5,00	15,7%$_{a}$	10,7%$_{a}$	15,2%$_{a}$	12,7%
	6,00	8,5%$_{a}$	16,8%$_{b}$	13,8%$_{a, b}$	14,2%
	7,00	8,1%$_{a}$	6,8%$_{a}$	7,2%$_{a}$	7,2%
	8,00+	14,9%$_{a}$	31,5%$_{b}$	29,0%$_{b}$	26,8%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A11. • Skorzystanie z urlopu ojcowskiego w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	Ogółem
urlop ojcowski	Tak	51,4%$_{a, b}$	60,5%$_{b}$	67,7%$_{b}$	62,8%$_{b}$	29,7%$_{a}$	62,0%
	Nie	48,6%$_{a, b}$	39,5%$_{b}$	32,3%$_{b}$	37,2%$_{b}$	70,3%$_{a}$	38,0%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabele A12. • Formy przygotowania do rodzicielstwa przy pierwszym dziecku w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	Ogółem
szkoła rodzenia	Tak	36,6%$_{a, b}$	31,9%$_{a, b}$	41,6%$_{b}$	29,0%$_{a}$	22,8%$_{a}$	34,3%
	Nie	63,4%$_{a, b}$	68,1%$_{a, b}$	58,4%$_{b}$	71,0%$_{a}$	77,2%$_{a}$	65,7%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
warsztaty rodzicielskie	Tak	36,1%$_{a}$	36,1%$_{a}$	30,9%$_{a, b}$	28,1%$_{a, b}$	16,5%$_{b}$	30,9%
	Nie	63,9%$_{a}$	63,9%$_{a}$	69,1%$_{a, b}$	71,9%$_{a, b}$	83,5%$_{b}$	69,1%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
informacje w internecie	Tak	71,3%$_{a, b}$	73,9%$_{b}$	70,3%$_{b}$	68,5%$_{a, b}$	54,7%$_{a}$	69,7%
	Nie	28,7%$_{a, b}$	26,1%$_{b}$	29,7%$_{b}$	31,5%$_{a, b}$	45,3%$_{a}$	30,3%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela A13. • Powodu braku udziału w szkole rodzenia w podziale na wiek (%, *n* = 683)

	18–20	21–30	31–40	41–50	51+	Ogółem
Matka nie uczestniczyła	12,5%$_{a}$	27,0%$_{a}$	27,5%$_{a}$	31,8%$_{a}$	25,4%$_{a}$	27,3%
Matka nie chciała	2,5%$_{a}$	6,9%$_{a}$	4,0%$_{a}$	2,5%$_{a}$	7,9%$_{a}$	4,7%
Ja nie chciałem	30,0%$_{a}$	17,6%$_{a, b}$	13,0%$_{a, b}$	11,5%$_{b}$	11,1%$_{a, b}$	14,7%
Nie było możliwości	42,5%$_{a, b}$	25,2%$_{b}$	34,5%$_{a, b}$	39,5%$_{a, b}$	50,8%$_{a}$	35,5%
Brak czasu	12,5%$_{a, b}$	23,3%$_{b}$	21,0%$_{b}$	14,6%$_{a, b}$	4,8%$_{a}$	17,8%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabele A14. • Trudności doświadczane w związku z opieką nad dzieckiem w podziale na wiek (%, *N* = 1234)

		18–20	21–30	31–40	41–50	51+	Ogółem
zmęczenie, brak czasu dla siebie	nie	18,3%$_{a}$	32,5%$_{a, b}$	31,6%$_{a, b}$	36,2%$_{b}$	41,9%$_{b}$	32,7%
	tak	81,7%$_{a}$	67,5%$_{a, b}$	68,4%$_{a, b}$	63,8%$_{b}$	58,1%$_{b}$	67,3%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
podważanie przez inne osoby umiejętności	nie	79,3%$_{a}$	81,9%$_{a}$	80,6%$_{a}$	85,7%$_{a, b}$	94,3%$_{b}$	83,2%
	tak	20,7%$_{a}$	18,1%$_{a}$	19,4%$_{a}$	14,3%$_{a, b}$	5,7%$_{b}$	16,8%
Ogółem		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%